

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

26 päivänä marraskuuta 2014*

Ennakkoratkaisupyyntö — Sosiaalipolitiikka — EAY:n, UNICE:n ja CEEP:n tekemä määräaikaista työtä koskeva puitesopimus — Perättäiset määräaikaiset työsopimukset — Opetus — Julkinen sektori — Avointen ja täyttämättä olevien toimien sijaistaminen kilpailumenettelyjen päättymiseen asti — 5 lausekkeen 1 kohta — Määräaikaisten sopimusten väärinkäyttöjä ehkäisevät toimenpiteet — Tällaiset sopimukset oikeuttavien ”perusteltujen syiden” käsite — Seuraamukset — Toistaiseksi voimassa olevaksi työsuhteeksi muuntamisen kieltö — Oikeutta vahingonkorvaukseen ei ole

Yhdistetyissä asioissa C-22/13, C-61/13–C-63/13 ja C-418/13,

joissa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvista ennakkoratkaisupyyntöistä, jotka ovat esittäneet yhtäältä Tribunale di Napoli (Italia) 2., 15. ja 29.1.2013 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 17.1. (C-22/13) ja 7.2.2013 (C-61/13–C-63/13), ja toisaalta Corte costituzionale (Italia) 3.7.2013 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 23.7.2013 (C-418/13), saadakseen ennakkoratkaisut asioissa

Raffaella Mascolo (C-22/13),

Alba Forni (C-61/13) ja

Immacolata Racca (C-62/13)

vastaan

Ministero dell’Istruzione, dell’Università e della Ricerca,

Federazione Gilda-Unamsin,

Federazione Lavoratori della Conoscenza (FLC CGIL) ja

Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL)

osallistuessa asian käsittelyyn,

ja

Fortuna Russo

vastaan

Comune di Napoli (C-63/13)

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

sekä

Carla Napolitano,

Salvatore Perrella,

Gaetano Romano,

Donatella Cittadino ja

Gemma Zangari

vastaan

Ministero dell’Istruzione, dell’Università e della Ricerca (C-418/13),

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Ilešič sekä tuomarit A. Ó Caoimh (esittelevä tuomari), C. Toader, E. Jarašiūnas ja C. G. Fernlund,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: hallintovirkamies L. Carrasco Marco,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 27.3.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

- Raffaella Mascolo, edustajinaan avvocato M. Ambron, avvocato P. Ambron, avvocato L. Martino, avvocato V. De Michele, avvocato S. Galleano ja avvocato N. Zampieri (C-22/13),
- Alba Forni, edustajinaan avvocato M. Ambron, avvocato P. Ambron, avvocato L. Martino, avvocato M. Miscione, avvocato F. Visco ja avvocato R. Garofalo (C-61/13),
- Immacolata Racca, edustajinaan avvocato M. Ambron, avvocato P. Ambron, avvocato L. Martino, avvocato R. Cosio, avvocato R. Ruocco ja avvocato F. Chietera (C-62/13),
- Fortuna Russo, edustajanaan avvocato P. Esposito (C-63/13),
- Carla Napolitano, Salvatore Perrella ja Gaetano Romano, edustajinaan avvocato D. Balbi ja avvocato A. Coppola (C-418/13),
- Donatella Cittadino ja Gemma Zangari, edustajinaan avvocato T. de Grandis ja avvocato E. Squillaci (C-418/13),
- Federazione Gilda-Unams, edustajanaan avvocato T. de Grandis (C-62/13),
- Federazione Lavoratori della Conoscenza (FLC CGIL), edustajinaan avvocato V. Angiolini, avvocato F. Americo ja avvocato I. Barsanti Mauceri (C-62/13),
- Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL), edustajanaan avvocato A. Andreoni (C-62/13),
- Comune di Napoli, edustajinaan avvocato F. M. Ferrari ja avvocato R. Squeglia (C-63/13),

- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajinaan avvocato dello Stato C. Gerardis ja avvocato dello Stato S. Varone,
 - Kreikan hallitus, asiamiehinään D. Tsagaraki ja M. Tassopoulou (C-418/13),
 - Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna (C-22/13 ja C-61/13–C-63/13),
 - Euroopan komissio, asiamiehinään C. Cattabriga, D. Martin ja J. Enegren,
- kuultuaan julkisasiamiehen 17.7.2014 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annetun neuvoston direktiivin 1999/70/EY (EYVL L 175, s. 43) liitteenä olevan 18.3.1999 tehdyn määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen (jäljempänä puitesopimus) 4 lausekkeen ja 5 lausekkeen 1 kohdan, työnantajan velvollisuudesta ilmoittaa työntekijöille työsopimuksessa tai työsuhteessa sovellettavista ehdoista 14.10.1991 annetun neuvoston direktiivin 91/533/ETY (EYVL L 288, s. 32) 2 artiklan 1 ja 2 kohdan, SEU 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun vilpittömän yhteistyön periaatteen sekä unionin oikeuden yleisten periaatteiden, jotka liittyvät oikeusvarmuuteen, perustellun luottamuksen suojaan, asianosaisten prosessuaaliseen yhdenvertaisuuteen, tehokkaaseen oikeussuojaan, oikeuteen saada asiansa käsitellyksi riippumattomassa tuomioistuimessa ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaan oikeuteen ja jotka on taattu SEU 6 artiklan 2 kohdassa, luettuna yhdessä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn, Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) 6 artiklan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 46 ja 47 artiklan sekä 52 artiklan 3 kohdan kanssa, tulkintaa.
- 2 Nämä pyynnöt on esitetty riita-asioissa, joissa kantajina ovat Raffaella Mascolo ja kahdeksan muuta työntekijää, jotka ovat kaikki julkisten koulujen henkilökuntaa, ja vastaajina kahdeksan kantajan osalta Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca (opetus-, korkeakoulu- ja tutkimusministeri, jäljempänä Ministero) ja yhden kantajan osalta Comune di Napoli (Napolin kunta) ja joka koskee kantajien ja vastaajien välisten työsopimusten luokittelua.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 1999/70

- 3 Direktiivin 1999/70 oikeudellinen perusta on EY 139 artiklan 2 kohta, ja direktiivin 1 artiklan mukaan sen ”tarkoituksena on panna täytäntöön toimialtaan yleisten työmarkkinakeskusjärjestöjen [Euroopan ammatillinen yhteisjärjestö (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestö (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskus (CEEP)] välillä – – tehty, liitteenä oleva – – puitesopimus”.
- 4 Puitesopimuksen 1 lausekkeessa määrätään seuraavaa:

”Tämän puitesopimuksen tarkoituksena on

- a) parantaa määräaikaisen työn laatua varmistamalla syrjimättömyyden periaatteen soveltaminen;
- b) laatia puitteet sellaisten väärinkäytösten ehkäisemiseksi, jotka johtuvat perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden käytöstä.”
- 5 Puitesopimuksen 2 lauseke, jonka otsikkona on ”Soveltamisala”, kuuluu seuraavasti:
- ”1. Tätä sopimusta sovelletaan määräaikaisiin työntekijöihin, joilla on työsopimus tai työsuhde, sellaisena kuin se on määritelty jäsenvaltion lainsäädännössä, työehtosopimuksissa tai käytännössä.
2. Jäsenvaltiot kuultuaan työmarkkinaosapuolia ja/tai työmarkkinaosapuolet voivat päättää, että sopimusta ei sovelleta
- a) ammatilliseen peruskoulutukseen liittyvään työharjoittelusuhteeseen ja oppisopimusjärjestelyihin;
- b) työsopimukseen ja työsuhteisiin, jotka on tehty valtion tai valtion tukeman erityisen ammatillisen koulutus- tai uudelleen koulutusohjelman taikka työelämään siirtymistä koskevan ohjelman puitteissa.”
- 6 Puitesopimuksen 3 lauseke, jonka otsikkona on ”Määritelmät”, kuuluu seuraavasti:
- ”1. Tässä sopimuksessa ’määräaikaisella työntekijällä’ tarkoitetaan henkilöä, jolla on suoraan työnantajan ja työntekijän välillä tehty työsopimus tai solmittu työsuhde, jonka päätyminen määräytyy perustelluin syin, esimerkiksi tietyn päivämäärän umpeutumisen, tietyn tehtävän loppuun saattamisen tai tietyn tapahtuman ilmaantumisen perusteella.
- –”
- 7 Puitesopimuksen 4 lausekkeen, jonka otsikko on ”Syrjimättömyyden periaate,” 1 kohdassa määrätään seuraavaa:
- ”Määräaikaisiin työntekijöihin ei saa soveltaa epäedullisempia työehtoja kuin vastaaviin vakituisiin työntekijöihin pelkästään siksi, että heillä on määräaikainen työsopimus tai työsuhde, ellei siihen ole asiallisia syitä.”
- 8 Määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen 5 lausekkeen otsikko on ”Väärinkäytöksiä ehkäisevät toimenpiteet”, ja siinä määrätään seuraavaa:
- ”1. Perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden väärinkäytösten estämiseksi jäsenvaltiot kuultuaan työmarkkinaosapuolia kansallisen lainsäädännön, työehtosopimusten tai käytännön mukaan ja/tai työmarkkinaosapuolten on otettava käyttöön erityisten alojen ja/tai työntekijäryhmien tarpeiden mukaan yksi tai useita seuraavista toimenpiteistä, jos käytettävissä ei ole vastaavia oikeudellisia toimenpiteitä väärinkäytösten estämiseksi:
- a) perustellut syyt tällaisen työsopimuksen tai työsuhteen uudistamista varten;
- b) perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden enimmäiskokonaiskesto;
- c) tällaisten työsopimusten tai työsuhteiden uudistamisten lukumäärä.
2. Jäsenvaltiot kuultuaan työmarkkinaosapuolia ja/tai työmarkkinaosapuolet määrittävät tarvittaessa, millä edellytyksillä määräaikaista työsopimuksia tai työsuhteita

- a) pidetään perättäisenä;
- b) pidetään toistaiseksi voimassa olevina työsopimuksina tai työsuhteina.”

Direktiivi 91/533

- 9 Direktiivin 91/533 2 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Työnantaja on velvollinen antamaan tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvan palkatun työntekijän, josta jäljempänä käytetään nimitystä ’työntekijä’, tietoon työsopimuksen tai työsuhteen olennaiset kohdat.”

- 10 Kyseisen direktiivin 2 artiklan 2 kohdan e alakohdan nojalla työntekijälle annettavat tiedot koskevat työsopimuksen tai työsuhteen ollessa tilapäinen muun muassa ”sen arvioitua kesto”.

Italian oikeus

- 11 Italian tasavallan perustuslain 117 §:n 1 momentin mukaan ”valtio ja alueet käyttävät lainsäädäntövaltaa perustuslakia sekä [unionin oikeuden] säännöksistä ja kansainvälisistä velvoitteista johtuvia sitoumuksia noudattaen”.

- 12 Italiassa julkisen sektorin määräaikaisten työsopimusten tekemistä säännellään julkishallinnon työn organisointia koskevista yleisistä säännöistä 30.3.2001 annetulla asetuksella nro 165 (decreto legislativo n. 165 – Norme generali sull’ordinamento del lavoro alle dipendenze delle amministrazioni pubbliche; GURI nro 106, Supplemento ordinario, 9.5.2001; jäljempänä asetus nro 165/2001).

- 13 Kyseisen asetuksen, sellaisena kuin se on muutettuna kriisitoimenpiteistä, määräaikaisten pidentämisestä ja Italian osallistumisesta kansainvälisiin tehtäviin 1.7.2009 annetun asetuksen nro 78 laiksi muuntamisesta ja siihen tehtävistä muutoksista 3.8.2009 annetulla lailla nro 102 (legge n. 102 – Conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 1° luglio 2009, n. 78, recante provvedimenti anticrisi, nonché proroga di termini e della partecipazione italiana a missioni internazionali; GURI nro 179, Supplemento ordinario, 4.8.2009), 36 §:n, jonka otsikko on ”Henkilöstön palvelukseen ottamisen joustavat sopimusmuodot”, 5 momentissa säädetään seuraavaa:

”Siitä, että julkishallinto rikkoo työntekijöiden palvelukseen ottamista tai työsuhteita koskevia pakottavia säännöksiä, ei voi missään tapauksessa seurata toistaiseksi voimassa olevan työsuhteen syntyminen kyseiseen julkishallintoon, sanotun rajoittamatta siitä mahdollisesti aiheutuva vahingonkorvausvastuuta ja seuraamuksia. Kyseisellä työntekijällä on oikeus korvaukseen vahingosta, joka aiheutuu siitä, että työ on suoritettu pakottavien säännösten vastaisesti –”

- 14 Ennakkoratkaisupyyntöjen esittämisestä tehtyjen päätösten mukaan määräaikaiseen työhön julkisyhteisön palveluksessa sovelletaan myös Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta annetun direktiivin 1999/70/EY täytäntöönpanosta 6.9.2001 annetusta asetuksella nro 368 (decreto legislativo n. 368 – Attuazione della direttiva 1999/70/CE relativa all’accordo quadro sul lavoro a tempo determinato concluso dall’UNICE, dal CEEP e dal CES) (GURI nro 235, 9.10.2001; jäljempänä asetus nro 368/2001).

- 15 Asetuksen nro 368/2001 5 §:n 4 bis momentin sanamuoto on seuraava:

”Rajoittamatta sitä, mitä edellisissä momenteissa säädetään perättäisistä sopimuksista, ja jollei kansallisella, alueellisella tai yrityksen tasolla valtakunnallisesti suhteellisesti edustavimpien ammattijärjestöjen kanssa tehdyistä työehtosopimuksista muuta johdu, jos saman työnantajan ja

työntekijän välinen työsuhde vastaavien tehtävien hoitoa koskevien perättäisten määräaikaisten työsopimusten vuoksi on kestänyt yhteensä yli 36 kuukautta, kun mukaan luetaan sopimusten pidentäminen ja jatkaminen, työsuhde katsotaan sopimusten välisistä keskeytysjaksoista riippumatta – – toistaiseksi voimassa olevaksi työsuhteeksi – –”.

- 16 Kyseisen asetuksen 10 §:n 4 bis momentissa, sellaisena kuin se on muutettuna 13.5.2011 annetun asetuksen nro 70 (jäljempänä asetus nro 70/2011), joka on muutettu 12.7.2011 annetuksi laiksi nro 106 (GURI nro 160, 12.7.2011), 9 §:n 18 momentilla, säädetään seuraavaa:

” – tämän asetuksen soveltamisalaan eivät myöskään kuulu määräaikaiset sopimukset, jotka on tehty opettajien sekä hallinnollisen, teknisen ja avustavan henkilökunnan sijaisuuksia varten, kun otetaan huomioon tarve taata opetuksen ja koulutyön jatkuvuus myös vakituisten ja määräaikaistenkin opettajien sekä hallinnollisten, teknisten ja avustavien työntekijöiden tilapäisten poissaolojen aikana. Joka tapauksessa tämän asetuksen 5 §:n 4 bis momenttia ei sovelleta”.

- 17 Opettajien ja hallinnollisen, teknisen ja avustavan henkilökunnan määräaikaista työsuhdetta koskevat säännökset sisältyvät koulujen henkilöstöä koskevista kiireellisistä säännöksistä 3.5.1999 annetun lain nro 124 (legge n. 124 – Disposizioni urgenti in materia di personale scolastico; GURI nro 107, 10.5.1999) 4 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna 25.9.2009 annetulla asetuksella nro 134, joka muutettiin siihen tehtyjen muutosten jälkeen laiksi 24.11.2009 annetulla lailla nro 167 (GURI nro 274, 24.11.1999; jäljempänä laki nro 124/1999). Ennakkoratkaisua asioissa C-22/13 ja C-61/13–C-63/13 pyytäneen tuomioistuimen mukaan kyseistä lakia ei sitä vastoin sovelleta kunnalliseen kouluun, johon sovelletaan asetuksia nro 165/2001 ja nro 368/2001.

- 18 Lain nro 124/1999 4 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Opettajien toimet, jotka ovat tosiasiallisesti avoimia ja täyttämättä 31.12. ja jotka todennäköisesti pysyvät avoimina koko lukuvuoden ajan, täytetään vuosittaisilla sijaisuuksilla, jos ei ole mahdollista käyttää alueella virassa olevaa opetushenkilökuntaa tai ilman toimea jäänyttä henkilöstöä ja jos näihin toimiin ei ole jo määrätty viranhaltijoina olevaa henkilöstöä millä tahansa nimikkeellä, kunnes kilpailumenettelyt opettajien ottamiseksi palvelukseen viranhaltijoiksi on saatu päätökseen.

2. Muut kuin avoimet opettajan toimet, jotka tosiasiallisesti vapautuvat 31.12. mennessä ja pysyvät avoimina lukuvuoden loppuun saakka, täytetään tilapäisillä sijaisuuksilla opetuksen päättymiseen saakka. Tilapäisillä opetuksen päättymiseen saakka jatkuvilla sijaisuuksilla katetaan myös opetustunnit, jotka eivät muodosta virkaa tai tuntiopettajan tointa.

3. Muissa kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa toimet täytetään tilapäisillä sijaisuuksilla.

– –

6. Opetuksen päättymiseen saakka käytettävien vuosittaisten ja tilapäisten sijaisuuksien osalta on laadittava lain [(Testo unico)] 401 §:ssä, sellaisena kuin se on korvattu tämän lain 1 §:n 6 momentilla, tarkoitettu pysyvä varallaololuettelo.

– –

11. Edellisissä kohdissa tarkoitettuja säännöksiä sovelletaan myös opettajiin sekä hallinnolliseen, tekniseen ja avustavaan henkilökuntaan – –

– –

14bis. Edellä 1, 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja sijaisuuksia koskevat määräaikaiset sopimukset, jotka ovat opetuksen ja koulutuksen jatkuvuuden kannalta välttämättömiä, voivat muuttua toistaiseksi voimassa oleviksi työsuhteiksi ainoastaan siinä tapauksessa, että työntekijä vakinaistetaan voimassa olevien säännösten mukaisesti ja – – varallaololuettelon perusteella.”

19 Julkisesta opetuksesta vastaavan ministeriön 13.6.2007 antaman asetuksen nro 131 (decreto del Ministero della pubblica istruzione, n. 131; jäljempänä asetus nro 131/2007) 1 §:ssä säädetään, että koulujen opettajien ja hallinnollisen, teknisen ja avustavan henkilöstön tehtäviä on kolmentyyppisiä:

- vuosittaiset sijaisuudet avoimiin ja täyttämättä oleviin toimiin, kun näillä ei ole haltijaa;
- tilapäiset sijaisuudet opetustoiminnan päättymiseen saakka toimiin, jotka eivät ole avoinna mutta jotka myös ovat täyttämättä ja
- tilapäiset sijaisuudet kaikkia muita tarpeita varten tai lyhyet sijaisuudet.

20 Lain nro 124/1999 4 §:n 14 bis momentissa tarkoitettua vakinaistamista säännellään yhtenäisen säännösten hyväksymisestä opetukseen 16.4.1994 annetun asetuksen nro 297 (decreto legislativo n. 297 – Testo unico delle disposizioni legislative in materia di istruzione) (GURI nro 115, Supplemento ordinario, 19.5.1994; jäljempänä asetus nro 297/1994) 399 §:llä ja 401 §:llä.

21 Tämän asetuksen 399 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Esiopetuksen, alemman perusasteen ja ylemmän perusasteen, mukaan lukien taidelukiot ja taidealan oppilaitokset, opettajien ottaminen palvelukseen tapahtuu 50 prosentissa tapauksista lukuvuotta kohti vapaina olevista toimista sekä todistuksiin että kokeisiin perustuvan kilpailun perusteella ja lopuissa 50 prosentissa 401 §:ssä tarkoitettujen pysyvien varallaololuetteloiden perusteella.”

22 Kyseisen asetuksen 401 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Varallaololuettelot, jotka laaditaan esiopetuksen, alemman ja ylemmän perusasteen, mukaan lukien taidelukiot ja taidealan oppilaitokset, opettajien osalta pelkkiin tutkintotodistuksiin perustuvien kilpailujen perusteella, muutetaan pysyviksi varallaololuetteloiksi, joita on käytettävä 399 §:n 1 momentissa tarkoitettujen virkaan ottamisten yhteydessä.

2. Edellä 1 momentissa tarkoitettuja pysyviä varallaololuetteloja täydennetään määräajoin saman kilpailuluokan ja saman toimen osalta kirjaamalla niihin viimeisimmissä alueellisissa sekä todistuksiin että kokeisiin perustuvissa kilpailuissa menestyneitä opettajia sekä opettajia, jotka ovat pyytäneet tulla siirretyiksi luetteloon jonkin toisen maakunnan vastaavasta pysyvästä varallaololuettelosta. Luetteloon jo kirjattujen opettajien luokitus saatetaan ajan tasalle samalla kun luetteloon kirjataan uusia ehdokkaita.”

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

Asiat C-22/13 ja C-61/13–C-63/13

23 Raffaella Mascolo, Alba Forni, Immacolata Racca ja Fortuna Russo otettiin palvelukseen tekemällä perättäisiä määräaikaisia työsuhteita niin, että kolme ensin mainittua työskentelivät opettajina Ministeron palveluksessa ja viimeksi mainittu opettajana Comune di Napolin (Napolin kunta) palveluksessa. He työskentelivät kyseisten sopimusten nojalla työnantajilleen seuraavasti: Mascolo yhteensä 71 kuukautta yhdeksän vuoden ajanjaksolla (vuodet 2003–2012); Forni yhteensä 50 kuukautta

ja 27 päivää viiden vuoden ajanjaksolla (vuodet 2006–2011); Racca yhteensä 60 kuukautta viiden vuoden ajanjaksolla (vuodet 2007–2012) ja Russo yhteensä 45 kuukautta ja 15 päivää viiden vuoden ajanjaksolla (vuodet 2006–2011).

- 24 Pääasian kantajat katsoivat, että kyseiset perättäiset määräaikaiset työsopimukset olivat laittomia, ja saattoivat asian Tribunale di Napolin käsiteltäväksi ja vaativat ensisijaisesti, että kyseisiä määräaikaisia työsopimuksia oli pidettävä toistaiseksi voimassa olevina, sekä vaativat näin ollen vakinaistamista ja työsuhteen keskeytysjaksoja vastaavien palkkojen maksamista ja toissijaisesti korvausta aiheutuneesta vahingosta.
- 25 Racca, joka oli vakinaistettu menettelyn kuluessa pysyvässä varallaololuettelossa tapahtuneen etenemisensä perusteella, muutti kanteensa vaatimukseksi tunnustaa täysimääräisesti palvelusaikansa ja saada korvausta aiheutuneesta vahingosta.
- 26 Sitä vastoin Ministeron ja Comune di Napolin mukaan asetuksen nro 165/2001 36 §:n 5 momentti esti kaikenlaisen työsuhteen muuntamisen. Asetuksen nro 368/2001 5 §:n 4 bis momenttia ei voitu soveltaa, kun otettiin huomioon kyseisen asetuksen 10 §:n 4 bis momentti, joka lisättiin asetuksen nro 70/2011 9 §:n 18 momentilla. Lisäksi Ministero ja Comune di Napoli katsoivat, että pääasian kantajilla ei myöskään ollut oikeutta vahingonkorvaukseen, koska palvelukseenottamismenettely oli laillinen ja koska lainvastaisuuden tunnusmerkit eivät missään tapauksessa täyttyneet. Lopuksi ne väittivät, että koska määräaikaiset sopimukset eivät liittyneet toisiinsa eikä niillä siten jatkettu tai pidennetty aiempia sopimuksia, mitään väärinkäytöstä ei ollut tapahtunut.
- 27 Kannetta käsittelevä Tribunale di Napoli toteaa ensinnäkin, että pääasiassa kyseessä oleva kansallinen säännöstö on, toisin kuin Corte suprema di cassazione (ylin tuomioistuin) on katsonut antamassaan tuomiossa nro 10127/12, puitesopimuksen 5 lausekkeen vastainen.
- 28 Tässä säännöstössä ei Tribunale di Napolin mukaan nimittäin säädetä tämän lausekkeen 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetuista ehkäisevistä toimenpiteistä, koska sen nojalla ei voida tosiasiallisesti selvittää objektiivisella ja avoimella tavalla tilapäisen sijaisuuden todellista tarvetta ja koska siinä siis sallitaan, kuten lain nro 124/1999 4 §:n 1 momentissa nimenomaisesti säädetään, määräaikaisten työsopimusten uusiminen tosiasiaa avointen toimien täyttämiseksi. Tämä säännöstö ei myöskään sisällä kyseisen lausekkeen 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä väärinkäytösten estämiseksi. Asetuksen nro 368/2001 10 §:n 4 bis momentissa nimittäin suljetaan nykyään pois saman asetuksen 5 §:n 4 momentin soveltaminen valtion ylläpitämiin kouluihin; viimeksi mainitussa momentissa säädetään, että yli 36 kuukauden pituisista määräaikaisista työsopimuksista tulee toistaiseksi voimassa olevia työsopimuksia. Lisäksi tässä säännöstössä ei Tribunale di Napolin mukaan säädetä samaisen lausekkeen 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä väärinkäytösten estämiseksi.
- 29 Mistään seuraamuksista ei myöskään ole säädetty, sillä määräaikaiset työsopimukset voidaan muuntaa toistaiseksi voimassa oleviksi työsopimuksiksi lain nro 124/1999 4 §:n 14 bis momentin mukaan ainoastaan varallaololistalta tapahtuvalla nimittämisellä. Lisäksi oikeus saada korvausta perättäisten määräaikaisten työsopimusten aiheuttamasta vahingosta on Tribunale di Napolin mukaan pois suljettu. Corte suprema di cassazione on nimittäin katsonut tuomiossaan nro 10127/12, että asetuksen nro 165/2001 36 §:n 5 momenttia, jossa säädetään yleisesti tällaisesta oikeudesta julkisella sektorilla, ei voida soveltaa silloin, kun perättäiset määräaikaiset työsopimukset ylittävät asetuksen nro 368/2001 5 §:n 4 bis momentissa säädetyn 36 kuukauden pituisen enimmäisajan.
- 30 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että vain valtion ylläpitämät koulut voivat palkata määräaikaista henkilöstöä ilman asetuksessa nro 368/2001 säädettyjä rajoituksia ja että tämä väärin kilpailua yksityisten koulujen kanssa, ja pohtii, kuuluvatko valtion ylläpitämät koulut

puitesopimuksen 5 lausekkeessa tarkoitettuna ”erityisten alojen ja/tai työntekijäryhmien” alaan, jolloin perättäisiin määräaikaisiin työsopimuksiin liittyvien väärinkäytösten estämistä ja niistä määrättäviä seuraamuksia koskeva erillinen järjestelmä on perusteltu.

- 31 Kolmanneksi kyseinen tuomioistuin pohtii puitesopimuksen 4 lausekkeen ja kyseessä olevan kansallisen säännösten yhteensopivuutta siltä osin kuin kansallisessa säännöstössä säädetään, että lainvastaisesti julkiselle sektorille määräaikaiseen työsuhteeseen otetulla työntekijällä ei – toisin kuin työntekijällä, jonka toistaiseksi voimassa oleva työsopimus on irtisanottu lainvastaisesti – ole oikeutta vahingonkorvaukseen.
- 32 Neljänneksi tämä tuomioistuin toteaa, että määräyksen Affatato (C-3/10, EU:C:2010:574) antamiseen johtaneessa asiassa Italian hallitus katsoi, että asetuksen nro 368/2001 5 §:n 4 bis momenttia sovelletaan julkiseen sektoriin, kun taas Corte suprema di cassazione on todennut päinvastaista tuomiossaan nro 10127/12, ja pohtii, eikö kansallisten tuomioistuinten ole vilpittömän yhteistyön periaatteen huomioon ottaen noudatettava hallituksen virheellistä tulkintaa kansallisesta oikeudesta niin, että näiden tuomioistuinten velvollisuus unionin oikeuden mukaiseen tulkintaan lujittuu.
- 33 Viidenneksi Tribunale di Napoli tiedustelee, koskevatko direktiivin 91/533 2 artiklan 1 kohdassa ja 2 kohdan e alakohdassa tarkoitettut tiedot, jotka työnantajan on annettava työntekijälle, asetuksen nro 368/2001 5 §:n 4 bis momentissa säädettyä mahdollisuutta muuntaa määräaikainen työsopimus toistaiseksi voimassa olevaksi työsopimukseksi, ja mikäli näin on, onko valtion ylläpitämien koulujen sulkeminen pois tämän 5 §:n 4 bis momentin soveltamisalasta taannehtivasti asetuksella nro 70/2011 tämän direktiivin mukaista.
- 34 Kuudenneksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy lopuksi, onko tällainen kansallisen säännösten taannehtiva muuttaminen niin, että sen seurauksena valtion ylläpitämien koulujen henkilöstöltä on viety oikeus, joka sillä oli palvelukseenottohetkellä, unionin oikeuden yleisten periaatteiden mukaista.
- 35 Näissä olosuhteissa Tribunale di Napoli on päättänyt lykätä asioiden käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset niin, että seitsemäs kysymys esitetään ainoastaan asioissa C-61/13 ja C-62/13, kun taas asiassa C-63/13 esitetään ainoastaan toinen, kolmas ja neljäs kysymys, jotka muodostavat tämän viimeksi mainitun asian ensimmäisen, toisen ja kolmannen kysymyksen:

- ”1) Onko kuvatun kaltainen koululaitosta koskeva sääntelykehys direktiivin [1999/70] liitteessä olevassa 5 lausekkeessa tarkoitettu vastaava toimenpide?
- 2) Milloin on katsottava, että työsuhteessa on kyse palvelussuhteesta ’valtioon’ direktiivin [1999/70] liitteessä olevassa 5 lausekkeessa ja etenkin sen maininnassa ’erityiset alat ja/tai työntekijäryhmät’ tarkoitettulla tavalla niin, että tällä voidaan perustella yksityisistä työsuhteista poikkeavat seuraukset?
- 3) Kun otetaan huomioon [yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annetun neuvoston] direktiivin 2000/78/EY [(EYVL L 303, s. 16)] 3 artiklan 1 kohdan c alakohdassa sekä [miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa 5.7.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston] direktiivin 2006/54/EY [(EUVL L 204, s. 23)] 14 artiklan 1 kohdan c alakohdassa esitetyt selitykset, sisältyvätkö direktiivin [1999/70] liitteessä olevassa 4 lausekkeessa tarkoitettujen työehtojen käsitteeseen myös työsuhteen laittoman päättämisen seuraukset? Jos vastaus edelliseen kysymykseen on myöntävä, onko kansallisessa lainsäädännössä toistaiseksi voimassa olevan ja määräaikaisen työsuhteen laittomasta päättämisestä tavallisesti säädettyjen seurausten välinen ero 4 lausekkeen mukaisesti perusteltavissa?

- 4) Kun otetaan huomioon vilpittömän yhteistyön periaate, onko jäsenvaltion kiellettyä esittää – – unionin tuomioistuimelle tulkintaa koskevassa ennakkoratkaisumenettelyssä tahallisesti todellisuutta vastaamaton kansallinen lainsäädäntökehys ja onko tuomioistuin tällöin velvollinen sellaisen toisenlaisen kansallista lainsäädäntöä koskevan tulkinnan, joka myös vastaisi Euroopan unionin jäsenyydestä johtuvia velvollisuuksia, puutteessa mahdollisuuksien mukaan tulkitsemaan kansallista lainsäädäntöä kyseisen valtion tarjoaman tulkinnan mukaisesti?
- 5) Sisältyykö direktiivin [91/533], etenkin sen 2 artiklan 1 kohdan ja 2 kohdan e alakohdan, mukaisiin työsopimukseen tai työsuhteeseen sovellettaviin ehtoihin maininta tilanteista, joissa määräaikainen työsopimus voi muuttua toistaiseksi voimassa olevaksi työsopimukseksi?
- 6) Jos edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko sellainen taannehtivasti vaikuttava lainsäädäntökehysten muutos, joka ei takaa palkatulle työntekijälle mahdollisuutta vaatia direktiivistä [91/533] johtuvia oikeuksiaan, toisin sanoen työhönottoasiakirjassa mainittujen työehtojen noudattamista, direktiivin [91/533] 8 artiklan 1 kohdan sekä direktiivissä ja etenkin sen johdanto-osan toisessa perustelukappaleessa mainittujen tavoitteiden vastainen?
- 7) Onko unionin oikeudessa voimassa olevia yleisiä periaatteita, oikeusvarmuuden periaatetta, luottamuksensuojan periaatetta, asianosaisten prosessuaalisen yhdenvertaisuuden periaatetta, tehokkaan oikeussuojan periaatetta, oikeutta saada asiansa käsitellyksi riippumattomassa tuomioistuimessa, ja yleisemminkin oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, jotka taataan [SEU 6 artiklassa] – – yhdessä [Euroopan ihmisoikeussopimuksen] 6 artiklan määräysten ja – – unionin perusoikeuskirjan 46 ja 47 artiklan sekä 52 artiklan 3 kohdan kanssa – – tulkittava siten, että ne ovat direktiiviä [1999/70] sovellettaessa esteenä sille, että Italian valtio säätää kohtuullisen pitkän ajan kuluttua (kolme vuotta ja kuusi kuukautta) – – asetuksen nro 70[2001], joka on muunnettu laiksi 12.7.2011 annetulla lailla nro 106, 9 §:n, jolla asetuksen nro 368/2001 10 §:ään on lisätty 4 bis momentti, kaltaisen säännöksen, joka on omiaan muuttamaan vireillä olevien menettelyjen seurauksia vahingoittaen näin välittömästi työntekijää työnantajana toimivan valtion hyväksi ja jolla poistetaan kansalliseen oikeusjärjestykseen sisältyvä mahdollisuus määrätä seuraamuksia lainvastaisesta perättäisten määräaikaisten sopimusten tekemisestä?”

³⁶ Unionin tuomioistuimen presidentin 8.3.2013 antamalla määräyksellä asiat C-22/13 ja C-61/13–C-63/13 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Asia C-418/13

- ³⁷ Carla Napolitano, Donatella Cittadino, Gemma Zangari, Salvatore Perrella ja Gaetano Romano otettiin Ministeron palvelukseen tekemällä perättäisiä määräaikaista työsopimuksia niin, että neljä ensin mainittua otettiin palvelukseen opettajina ja viimeksi mainittu hallinnollisena toimihenkilönä. Unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy ilmi, että he työskentelivät työnantajilleen seuraavasti: Napolitano 55 kuukautta kuuden vuoden ajanjaksolla (vuodet 2005–2010); Cittadino 100 kuukautta kymmenen vuoden ajanjaksolla (vuodet 2002–2012); Zangari 113 kuukautta 11 vuoden ajanjaksolla (vuodet 2001–2012); Perrella 81 kuukautta seitsemän vuoden ajanjaksolla (vuodet 2003–2010) ja Romano 47 kuukautta neljän vuoden ajanjaksolla (vuodet 2007–2011).
- ³⁸ Koska pääasian kantajat katsoivat, että perättäiset määräaikaiset työsopimukset olivat lainvastaisia, he nostivat kanteet Tribunale di Romassa ja Tribunale di Lamezia Termessä vaatien pääasiallisesti, että heidän määräaikaiset työsopimuksensa muunnetaan toistaiseksi voimassa oleviksi työsopimuksiksi, että heidät liitetään näin ollen vakituiseen henkilöstöön ja että heille maksetaan palkat määräaikaisen työsopimuksen päättämisen ja seuraavan sopimuksen voimaantulon väliseltä ajalta. Toissijaisesti kantajat vaativat myös korvausta kärsimästään vahingosta.

- 39 Tribunale di Roma ja Tribunale di Lamezia Terme pohtivat käsiteltävikseen saatettujen kanteiden yhteydessä, olivatko lain nro 124/1999 4 §:n 1 ja 11 momentti yhteensopivia puitesopimuksen 5 lausekkeen kanssa siltä osin kuin hallintoviranomainen voi tämän kansallisen säännöksen mukaan rajoituksetta ottaa määräaikaaisesti palvelukseen opettajia sekä teknistä ja hallinnollista henkilökuntaa koulun organisaatiokaaviossa avoimna olevien toimien täyttämiseksi. Kyseiset tuomioistuimet katsoivat, ettei kysymystä voitu ratkaista direktiivin mukaisella tulkinnalla, koska kyseinen säännös oli yksiselitteinen, eikä kyseisten kansallisten säännösten soveltamatta jättämisellä, koska puitesopimuksen 5 lausekkeella ei ollut välitöntä oikeusvaikutusta, ja saattoivat liitännäisesti Corte costituzionalen (perustuslakituomioistuin) käsiteltäväksi kysymyksen lain nro 124/1999 4 §:n 1 ja 11 momentin perustuslainmukaisuudesta eli Italian tasavallan perustuslain 117 §:n 1 momentin, luettuna yhdessä puitesopimuksen 5 lausekkeen kanssa, vastaisuuden vuoksi.
- 40 Corte costituzionale toteaa ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tekemässään päätöksessä, ettei koulutuslalla sovellettavassa Italian lainsäädännössä säädetä määräaikaisen henkilöstön osalta puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan b ja c alakohdassa tarkoitettu työsopimusten enimmäiskokonaiskestosta eikä niiden uudistamisten enimmäislukumäärästä. Se pohtii kuitenkin, voiko kyseinen lainsäädäntö olla perusteltu kyseisen lausekkeen 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua ”perustellun syyn” nojalla.
- 41 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan pääasiassa kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö on ainakin periaatteessa jäsenelty siten, että määräaikaiseen työsuhteeseen palkkaaminen on perusteltavissa tällaisella perustellulla syyllä. Opetustoiminta nimittäin on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan järjestettävä tarpeen mukaan, mikä tarkoittaa sitä, että valtio ei voi kieltäytyä tarjoamasta Italian tasavallan perustuslaissa taattua perusoikeutta koulutukseen, ja näin ollen valtio on velvollinen järjestämään koulutuksen niin, että sitä voidaan jatkuvasti mukauttaa muuttuvien oppilasmäärien mukaan. Tähän liittyvä joustavuuden vaatimus tekee välttämättömäksi palkata valtion ylläpitämiin kouluihin paljon opettajia ja henkilöstöä määräaikaisilla työsopimuksilla. Lisäksi pysyvien varallaolueluettelojen järjestelmä yhdessä julkisten kilpailujen kanssa takaa objektiivisten edellytysten noudattamisen palkattaessa henkilöstöä tällaisilla määräaikaisilla sopimuksilla ja sillä annetaan henkilöstölle kohtuullinen mahdollisuus tulla nimitetyksi pysyvään toimeen.
- 42 Corte costituzionale toteaa kuitenkin, että vaikka lain nro 124/1999 4 §:n 1 momentissa ei säädetä määräaikaisten työsopimusten toistuvasta uusimisesta eikä suljeta pois oikeutta vahingonkorvaukseen, siinä sallitaan avointen ja täyttämättä olevien toimien täyttäminen vuosittaisilla sijaisuuksilla ”siksi aikaa, kunnes vakituisten opettajien palkkaamiseksi järjestettävä kilpailu on päätynyt”. Kilpailuja ei kuitenkaan ole järjestetty vuosina 2000–2011. Tämä säännös antaa näin ollen ymmärtää, että määräaikaisten työsopimusten uusiminen on mahdollista ilman, että kilpailun järjestämiseksi olisi asetettu tietty määräaika. Tämä seikka yhdessä sen kanssa, ettei ole säännöstä, jonka nojalla perusteettomasti määräaikaisella työsopimuksella palkatulla valtion ylläpitämien koulujen henkilöstöllä olisi oikeus vahingonkorvaukseen, saattaa johtaa siihen, että tämä säännös on puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan vastainen.
- 43 Tässä tilanteessa Corte costituzionale on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko – – puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä lain [nro 124/1999] 4 §:n 1 momentin viimeisen kohdan ja 11 momentin – joissa ensin säädetään vuosittaisten sijaisuuksien myöntämisestä toimiin, ’jotka ovat tosiasiallisesti avoimna ja täyttämättä 31.12.’, ja tämän jälkeen säädetään, että tämä toteutetaan myöntämällä vuosittaisia sijaisuuksia, ’kunnes virkaan otettavan opetushenkilöstön palvelukseenottoa koskevat kilpailumenettelyt on saatu päätökseen’ – soveltamiselle, kun kyseisessä säännöksessä sallitaan se, että turvaudutaan määräaikaisiin sopimuksiin ilmoittamatta tiettyä ajankohtaa kilpailujen täytäntöönpanolle, eivätkä olosuhteet mahdollista oikeutta vahingonkorvaukseen?

2) Ovatko edellä kuvatun Italian koulujärjestelmän organisoimiseen liittyvät vaatimukset [puitesopimuksen] 5 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettuja perusteltuja syitä, joiden nojalla Italian lainsäädännön kaltainen lainsäädäntö, jossa opetushenkilöstön määräaikaisen palvelukseenoton osalta ei säädetä oikeudesta vahingonkorvaukseen, on unionin oikeuden mukainen?”

44 Unionin tuomioistuimen presidentin 11.2.2014 antamalla määräyksellä asiat C-22/13 ja C-61/13–C-63/13 sekä C-418/13 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

45 Ennakkoratkaisuja pyytäneet tuomioistuimet pyytävät unionin tuomioistuimelta tulkintaa puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdasta (ensimmäinen ja toinen kysymys asioissa C-22/13, C-61/13 ja C-62/13, ensimmäinen kysymys asiassa C-63/13 sekä ensimmäinen ja toinen kysymys asiassa C-418/13), tämän puitesopimuksen 4 lausekkeesta (kolmas kysymys asioissa C-22/13, C-61/13 ja C-62/13 ja toinen kysymys asiassa C-63/13), vilpittömän yhteistyön periaatteesta (neljäs kysymys asioissa C-22/13, C-61/13 ja C-62/13 ja kolmas kysymys asiassa C-63/13), direktiivistä 91/533 (viides ja kuudes kysymys asioissa C-22/13, C-61/13 ja C-62/13) sekä useista unionin oikeuden yleisistä periaatteista (seitsemäs kysymys asioissa C-61/13 ja C-62/13).

Tutkittavaksi ottaminen

46 Comune di Napoli väittää, että Tribunale di Napolin asiassa C-63/13 pyytämä unionin oikeuden tulkinta ei ole tarpeen pääasian ratkaisemiseksi ja että näin ollen ennakkoratkaisupyynnö on jätettävä kokonaan tutkimatta. Comune di Napolin mukaan kyseinen tuomioistuin on itsekin todennut ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdyssä päätöksessään, että kun otetaan huomioon puitesopimusta koskeva unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, kansallisen lainsäätäjän toteuttamat toimenpiteet puitesopimuksen saattamiseksi osaksi kansallista oikeusjärjestystä ovat riittämättömät. Näin ollen kyseisen tuomioistuimen on ratkaistava pääasia käyttäen unionin oikeuden kanssa yhdenmukaista kansallisen oikeuden tulkintaa.

47 On kuitenkin huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklan mukaisessa unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisessä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämällä kysymyksillä merkitystä asian kannalta (tuomio Rosado Santana, C-177/10, EU:C:2011:557, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48 Kuten unionin tuomioistuin on toistuvasti katsonut, kansallisilla tuomioistuimilla on rajoittamattomat mahdollisuudet saattaa asia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos ne katsovat, että niiden käsiteltävänä olevassa asiassa on kysymys unionin oikeuden säännösten tai määräysten tulkinnasta (ks. mm. tuomio Križan ym., C-416/10, EU:C:2013:8, 64 kohta ja tuomio Ogieriakhi, C-244/13, EU:C:2014:2068, 52 kohta).

49 Tästä seuraa, että vaikka unionin oikeuden osaa koskeva vakiintunut oikeuskäytäntö voi johtaa siihen, että unionin tuomioistuin antaa määräyksen työjärjestyksensä 99 artiklan nojalla, ei tällainen oikeuskäytäntö voi mitenkään vaikuttaa ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamiseen tilanteessa, jossa kansallinen tuomioistuin päättää harkintavaltansa puitteissa pyytää unionin tuomioistuimelta SEUT 267 artiklan nojalla ennakkoratkaisua.

- 50 On kuitenkin huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuin voi kieltäytyä vastaamasta kansallisen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen tai jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. mm. tuomio *Érsekcsanádi Mezőgazdasági, C-56/13, EU:C:2014:352*, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 51 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää asiassa C-63/13 unionin tuomioistuimelle kolme ennakkoratkaisukysymystä, jotka ovat samat kuin asioissa C-22/13, C-61/13 ja C-62/13 jo esitetyt toinen, kolmas ja neljäs kysymys.
- 52 Asiassa C-63/13 ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdystä päätöksestä käy kuitenkin ilmi, että sekä tähän asiaan liittyvät tosiseikat että säännökset ovat erilaiset kuin näissä kolmessa muussa asiassa, koska ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan Russoon, joka on toiminut opettajana kunnallisessa lastentarhassa ja esikoulussa, ei – toisin kuin Mascoloon, Forniin ja Raccaan sekä pääasian kantajiin asiassa C-418/13 – sovelleta lain nro 124/1999 mukaista valtion ylläpitämiin kouluihin sovellettavaa kansallista säännöstöä vaan häneen sovelletaan muun muassa asetuksen nro 368/2001 mukaista yleistä säännöstöä.
- 53 Näissä olosuhteissa vaikuttaa siltä, että asiassa C-63/13 esitetty ensimmäinen kysymys, jolla halutaan tietää, kuten asioissa C-22/13, C-61/13 ja C-62/13, onko laissa nro 124/1999 säädetty kansallinen säännöstö yhdenmukainen puitesopimuksen 5 lausekkeen kanssa siltä osin kuin kyseisessä laissa sallitaan se, että valtio voi ylläpitämässään kouluissa ottaa palvelukseen henkilöstöä määräaikailla työsopimuksilla ilman että niihin sovelletaan, toisin kuin yksityisiin kouluihin, asetuksessa nro 368/2001 säädettyjä rajoituksia, ei ole merkityksellinen pääasian ratkaisemisen kannalta asiassa C-63/13 ja on näin ollen luonteeltaan hypoteettinen.
- 54 Sama koskee kyseisessä asiassa esitettyä toista kysymystä, jolla tiedustellaan pääasiallisesti, onko kyseessä oleva kansallinen säännöstö, sellaisena kuin se ilmenee erityisesti asetuksen nro 165/2001 36 §:n 5 momentista, yhteensopiva puitesopimuksen 4 lausekkeen kanssa siltä osin kuin tässä säännöstössä suljetaan pois oikeus vahingonkorvaukseen perättäisten määräaikaisten työsopimusten väärinkäytöstä julkisella sektorilla.
- 55 Tribunale di Napoli toteaa nimittäin itse ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdyssä päätöksessään asiassa C-63/13, että siinä pääasian kantajaan sovelletaan, toisin kuin asioiden C-22/13, C-61/13 ja C-62/13 pääasioiden kantajiin, asetuksen nro 368/2001 5 §:n 4 bis momenttia, jonka mukaan 36 kuukautta ylittävät perättäiset määräaikaisten työsopimukset muunnetaan toistaiseksi voimassa olevaksi työsopimukseksi, mistä kyseinen tuomioistuin toteaa perustellusti, että kyseessä on toimenpide, jolla ehkäistään tällaisten sopimusten väärinkäyttöä ja poistetaan lopullisesti väärinkäytön seuraukset, ja joka on näin ollen unionin oikeuden vaatimusten mukainen (ks. mm. tuomio *Fiamingo ym.*, C-362/13, C-363/13 ja C-407/13, EU:C:2014:2044, 69 ja 70 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 56 On todettava, että kyseinen tuomioistuin ei mitenkään selvennä sitä, miten sen asiassa C-63/13 esittämä toinen kysymys on tällaisessa tilanteessa merkityksellinen pääasiassa lausuttaessa kyseessä olevan kansallisen säännöstön yhteensopivuudesta unionin oikeuden kanssa.
- 57 Ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdystä päätöksestä ei missään tapauksessa käy ilmi se, miten tällaisesta työsopimuksen muuntamisesta hyötyvä työntekijä, jonka korvausvaatimus on lisäksi esitetty toissijaisesti, kärsisi asioissa C-22/13, C-61/13 ja C-62/13 kyseessä olevien, kyseisen 5 §:n 4 bis momentin soveltamisalan ulkopuolelle jäävien pääasioiden kantajien tavoin vahinkoa, josta voi saada vahingonkorvausta.

- 58 Näissä olosuhteissa on katsottava, että asiassa C-63/13 esitetty toinen kysymys on myös luonteeltaan hypoteettinen.
- 59 Lisäksi Comune di Napoli, Italian hallitus ja Euroopan komissio kyseenalaistavat asioissa C-22/13, C-61/13 ja C-62/13 esitetyn neljännen kysymyksen ja asiassa C-63/13 esitetyn kolmannen kysymyksen tutkittavaksi ottamisen sillä perusteella, että näihin kysymyksiin annettava vastaus on kokonaan tai osittain merkityksetön pääasioiden kannalta.
- 60 On todettava, että nämä kysymykset, joiden sanamuodot ovat samanlaiset, perustuvat – kuten tämän tuomion 32 kohdassa on jo todettu – oletamaan siitä, että määräykseen Affatato (EU:C:2010:574, 48 kohta) johtaneessa asiassa Italian hallituksen tekemä kansallisen oikeuden tulkinta, jonka mukaan asetuksen nro 368/2001 5 §:n 4 bis momenttia sovelletaan julkiseen sektoriin, on virheellinen ja että näin ollen kyseinen jäsenvaltio loukkaa vilpittömän yhteistyön periaatetta.
- 61 Kuten tämän tuomion 14 ja 15 kohdasta käy ilmi, tämä tulkinta vastaa kuitenkin kaikilta osin Tribunale di Napolin nyt käsiteltävässä asiassa tekemää tulkintaa, jonka valossa unionin tuomioistuimen on vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tutkittava nämä ennakkoratkaisupyynnöt (ks. mm tuomio Pontin, C-63/08, EU:C:2009:666, 38 kohta). Kyseinen tuomioistuin nimittäin toteaa ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdyissä päätöksissään nimenomaisesti, että sen mukaan kansallisen lainsäätäjän tarkoituksena ei ole ollut sulkea julkista sektoria kyseisen 5 §:n 4 bis momentin soveltamisalan ulkopuolelle.
- 62 Lisäksi on niin, että – kuten tämän tuomion 28 kohdasta käy ilmi – ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo itsekin yksinomaiseen toimivaltaansa kuuluvasti, että vaikka asetuksen nro 368/2001 5 §:n 4 bis momenttia sovelletaan julkiseen sektoriin, sitä ei sovelleta valtion ylläpitämiin kouluihin, joten tällä säännöksellä ei ole merkitystä asioiden C-22/13, C-61/13 ja C-62/13 ratkaisun kannalta.
- 63 Näin ollen asioissa C-22/13, C-61/13 ja C-62/13 esitetty neljäs kysymys ja asiassa C-63/13 esitetty kolmas kysymys ovat hypoteettisia.
- 64 Kaiken edellä esitetyn perusteella on todettava, että asiassa C-63/13 esitetty ennakkoratkaisupyyntö kokonaisuudessaan ja asioissa C-22/13, C-61/13 ja C-62/13 esitetty neljäs kysymys on tämän tuomion 50 kohdassa mainitun oikeuskäytännön nojalla jätettävä tutkimatta.

Asiakysymys

- 65 Asioissa C-22/13, C-61/13 ja C-62/13 esittämällään ensimmäisellä kysymyksellä ja asiassa C-418/13 esittämällään kahdella kysymyksellä, jotka on käsiteltävä yhdessä, ennakkoratkaisuja pyytäneet tuomioistuimet tiedustelevat, onko puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jossa sallitaan se, että kunnes valtion ylläpitämiin kouluihin tarvittaviin virkoihin otettavan opetushenkilöstön palvelukseenottoa koskevat kilpailumenettelyt on saatu päätökseen, voidaan määräaikaiset työsopimukset uusia opettajien sekä hallinnollisen, teknisen ja avustavan henkilökunnan avointen ja täyttämättä olevien toimien täyttämiseksi ilmoittamatta näiden kilpailujen tarkkaa päättymisajankohtaa, ja evätään opettajilta ja kyseiseltä henkilökunnalta mahdollisuus saada korvausta tällaisesta uusimisesta mahdollisesti aiheutuneesta vahingosta.

Puitesopimuksen soveltamisala

- 66 Kreikan hallituksen mukaan ei ole asianmukaista, että opetusalaan sovelletaan perättäisten määräaikaisten työsopimusten väärinkäyttöä koskevia puitesopimuksen säännöksiä. Se nimittäin katsoo, että tälle alalle ovat luonteenomaisia tämän puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettut ”erityis[et] – – tarpe[et]”, koska opetuksen tarkoituksena on taata oikeus koulutukseen ja se on välttämätön koulutusjärjestelmän toimivuuden kannalta.
- 67 Tästä on huomautettava, että jo puitesopimuksen 2 lausekkeen 1 kohdan sanamuodosta ilmenee, että puitesopimuksen soveltamisala käsitetään laajasti, koska sitä sovelletaan yleisesti ”määräaikaisiin työntekijöihin, joilla on työsopimus tai työsuhde, sellaisena kuin se on määritelty jäsenvaltion lainsäädännössä, työehtosopimuksissa tai käytännössä”. Lisäksi puitesopimuksessa tarkoitettun käsitteen ”määräaikaiset työntekijät” määritelmä, joka annetaan sen 3 lausekkeen 1 kohdassa, kattaa kaikki työntekijät siitä riippumatta, onko heidän työnantajansa julkisen vai yksityisen sektorin työnantaja, ja riippumatta heidän työsopimuksensa määritelmästä kansallisessa oikeudessa (ks. tuomio Fiamingo ym., EU:C:2014:2044, 28 ja 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 68 Puitesopimusta sovelletaan näin ollen kaikkiin työntekijöihin, jotka suorittavat tehtäviä, joista heille maksetaan palkkaa, näiden työntekijöiden ja heidän työnantajansa välisen määräaikaisen työsuhteen perusteella, kunhan heillä on kansallisessa oikeudessa tarkoitettu työsopimus, ja ainoana rajoituksena on jäsenvaltioille puitesopimuksen 2 lausekkeen 2 kohdassa annettu harkintavalta päättää, sovelletaanko puitesopimusta tiettyihin työsopimus- tai työsuhderyhmiin ja se, että puitesopimusta ei sen johdanto-osan neljännen kohdan mukaan sovelleta vuokratyöntekijöihin (ks. tuomio Fiamingo ym., EU:C:2014:2044, 30–33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 69 Tästä seuraa, että puitesopimuksessa ei suljeta sen soveltamisalan ulkopuolelle mitään erityistä alaa ja että näin ollen sitä sovelletaan opetusalan henkilöstöön (ks. vastaavasti tuomio Fiamingo ym., EU:C:2014:2044, 38 kohta).
- 70 Tätä päätelmää tukee puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan sisältö, josta ilmenee, että puitesopimuksen johdanto-osan kolmannen kohdan ja puitesopimuksen yleisten huomioiden 8 ja 10 kohdan mukaan jäsenvaltioilla on kyseisen puitesopimuksen täytäntöönpanon yhteydessä mahdollisuus ottaa huomioon – kunhan se on objektiivisesti perusteltua – erityisten alojen ja/tai työntekijäryhmien erityistarpeet (tuomio Fiamingo ym., EU:C:2014:2044, 39 kohta).
- 71 Tästä seuraa, että pääasian kantajien kaltaisessa tilanteessa olevat työntekijät, jotka on otettu palvelukseen opettajiksi tai hallinnollisiksi työntekijöiksi vuosittaisia sijaisuuksia varten valtion ylläpitämissä kouluissa kansallisen oikeuden mukaisilla työsopimuksilla ja joiden osalta on ilmeistä, että kyse ei ole puitesopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävistä työsuhteista, kuuluvat tämän puitesopimuksen ja erityisesti sen 5 lausekkeen soveltamisalaan (ks. analogisesti tuomio Márquez Samohano, C-190/13, EU:C:2014:146, 39 kohta).

Puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan tulkinta

- 72 On huomautettava, että puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan tarkoituksena on panna täytäntöön yksi puitesopimuksella tavoitelluista päämääristä eli säännellä määräaikaisten työsopimusten tai -suhteiden perättäistä käyttöä, jota pidetään työntekijöihin kohdistuvien väärinkäytösten mahdollisena alkusyynä, ottamalla käyttöön tietty määrä vähimmäissuojasäännöksiä, joilla pyritään estämään työntekijöiden aseman heikkeneminen (ks. mm tuomio Adeneler ym., C-212/04, EU:C:2006:443, 63 kohta; tuomio Küçük, C-586/10, EU:C:2012:39, 25 kohta ja tuomio Fiamingo ym., EU:C:2014:2044, 54 kohta).

- 73 Kuten puitesopimuksen johdanto-osan toisesta kohdasta ja puitesopimuksen yleisten huomioiden 6 ja 8 kohdasta nimittäin ilmenee, työpaikan pysyvyyttä pidetään työntekijöiden suojelun keskeisenä osatekijänä, kun taas määräaikaisilla työsopimuksilla kyetään vain tietyissä olosuhteissa vastaamaan sekä työnantajien että työntekijöiden tarpeisiin (tuomio Adeneler ym., EU:C:2006:443, 62 kohta ja tuomio Fiamingo ym., EU:C:2014:2044, 55 kohta).
- 74 Näin ollen puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdassa velvoitetaan jäsenvaltiot perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai -suhteiden väärinkäytön estämiseksi ottamaan tosiasiallisesti ja sitovasti käyttöön vähintään yksi kyseisessä lausekkeessa luetelluista toimenpiteistä, jos niiden kansalliseen oikeuteen ei sisälly vastaavia oikeudellisia toimenpiteitä. Nämä kolme kyseisen lausekkeen 1 kohdan a–c alakohdassa lueteltua toimenpidettä koskevat perusteltuja syitä tällaisen työsopimuksen tai työsuhteen uudistamista varten, perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai -suhteiden enimmäiskokonaiskestoja ja niiden uudistamisten lukumäärää (ks. mm. tuomio Küçük, EU:C:2012:39, 26 kohta ja tuomio Fiamingo ym., EU:C:2014:2044, 56 kohta).
- 75 Jäsenvaltioilla on tältä osin harkintavaltaa, koska ne voivat päättää toteuttaa yhden tai useampia tämän lausekkeen 1 kohdan a–c alakohdassa mainituista toimenpiteistä tai vaihtoehtoisesti käyttää vastaavia olemassa olevia oikeudellisia toimenpiteitä ottamalla aina huomioon erityisten alojen ja/tai työntekijäryhmien tarpeet (ks. tuomio Fiamingo ym., EU:C:2014:2044, 59 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 76 Näin ollen puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdassa asetetaan jäsenvaltioille yleinen tavoite estää tällaiset väärinkäytökset mutta annetaan niiden valita keinot tämän tavoitteen saavuttamiseksi, kunhan niillä ei vaaranneta puitesopimuksen tavoitetta tai tehokasta vaikutusta (tuomio Fiamingo ym., EU:C:2014:2044, 60 kohta).
- 77 Lisäksi silloin, kun – kuten nyt käsiteltävissä asioissa – unionin oikeudessa ei säädetä erityisistä seuraamuksista sitä tilannetta varten, että väärinkäytöksiä kaikesta huolimatta todetaan tapahtuneen, kansallisten viranomaisten tehtävänä on toteuttaa toimenpiteet, joiden on oltava oikeasuhteisia ja tämän lisäksi riittävän tehokkaita ja ennalta ehkäiseviä, jotta niillä voidaan taata puitesopimuksen mukaisesti annettujen sääntöjen täysi tehokkuus (ks. mm. tuomio Fiamingo ym., EU:C:2014:2044, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 78 Vaikka asiaa koskevien unionin säännösten puuttuessa tällaisten sääntöjen yksityiskohtaiset täytäntöönpanosäännökset annetaan jäsenvaltioiden menettelyllistä autonomiaa koskevan periaatteen nojalla kunkin jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä, ne eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin säännökset, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäisiä tilanteita (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että unionin oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. mm. tuomio Fiamingo ym., EU:C:2014:2044, 63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 79 Tästä seuraa, että jos perättäisiä määräaikaisia työsopimuksia tai -suhteita on käytetty väärin, toimenpidettä, jolla tehokkuus- ja vastaavuusperiaatteen mukaisesti taataan työntekijöiden suojelu, on voitava soveltaa, jotta tästä väärinkäytöstä seuraisi asianmukainen seuraamus ja jotta unionin oikeuden rikkomisen seuraukset poistettaisiin (tuomio Fiamingo ym., EU:C:2014:2044, 64 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 80 Tässä yhteydessä on muistutettava – kuten unionin tuomioistuin on korostanut useaan otteeseen –, että puitesopimuksella ei aseteta jäsenvaltioille yleistä velvollisuutta säätää määräaikaisten työsopimusten muuttamisesta toistaiseksi voimassa oleviksi sopimuksiksi. Puitesopimuksen 5 lausekkeen 2 kohdassa jätetään nimittäin lähtökohtaisesti jäsenvaltioiden tehtäväksi määrittää, millä edellytyksillä määräaikaisia työsopimuksia tai -suhteita pidetään toistaiseksi voimassa olevina. Tästä

seuraa, että puitesopimuksella ei ole määrätty siitä, missä olosuhteissa toistaiseksi voimassa olevia työsopimuksia voidaan käyttää (ks. mm. tuomio Fiamingo ym., EU:C:2014:2044, 65 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

81 Pääasioissa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön osalta on käsiteltävissä asioissa huomautettava, että unionin tuomioistuimen tehtävänä ei ole lausua kansallisen oikeuden säännösten tulkinnasta, sillä tämä tehtävä kuuluu yksinomaan ennakkoratkaisupyynnön esittäneelle tuomioistuimelle tai mahdollisesti toimivaltaisille kansallisille tuomioistuimille, joiden on määritettävä, täyttävätkö sovellettavan kansallisen lainsäädännön säännökset tämän tuomion 74–79 kohdassa esitetyt edellytykset (ks. mm. tuomio Fiamingo ym., EU:C:2014:2044, 66 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

82 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava, missä määrin kansallisen oikeuden merkityksellisten säännösten soveltamedellytykset ja tosiasiallinen täytäntöönpano merkitsevät sitä, että tämä lainsäädäntö muodostaa riittävän toimenpiteen sen estämiseksi ja tarvittaessa seuraamusten määräämiseksi siitä, että perättäisiä määräaikaista työsopimuksia tai -suhteita käytetään väärin (ks. tuomio Fiamingo ym., EU:C:2014:2044, 67 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

83 Unionin tuomioistuin voi kuitenkin ennakkoratkaisupyynnön käsitellessään tehdä tarvittaessa täsmennyksiä ohjatakseen kansallisen tuomioistuimen arviointia asiassa (ks. mm. tuomio Fiamingo ym., EU:C:2014:2044, 68 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

– Perättäisten määräaikaisten työsopimusten väärinkäytön estämistä koskevien toimenpiteiden olemassaolo

84 Puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä perättäisten määräaikaisten työsopimusten väärinkäytön estämiseksi on todettava, että on kiistatonta, että pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa säännöstössä sallitaan opettajien palkkaaminen perättäisillä määräaikailla työsopimuksilla sijaisuuksien täyttämiseksi niin, ettei ole säädetty minkäänlaisesta toimenpiteestä, jolla rajoitettaisiin näiden sopimusten enimmäiskokonaisuutta tai niiden uusimisen lukumäärää kyseisen lausekkeen 1 kohdan b ja c alakohdassa tarkoitettulla tavalla. Tribunale di Napoli toteaa tästä erityisesti, kuten tämän tuomion 28 kohdasta käy ilmi, että asetuksen nro 368/2001 10 §:n 4 bis momentissa suljetaan pois saman asetuksen 5 §:n 4 momentin soveltaminen valtion ylläpitämiin kouluihin; tässä momentissa säädetään, että yli 36 kuukauden pituisista määräaikaista työsopimuksista tulee toistaiseksi voimassa olevia työsopimuksia, ja näin ollen mahdollistetaan tällaisten määräaikaisten sopimusten rajaton uusiminen. Ei myöskään ole kiistetty sitä, että pääasiassa kyseessä oleva kansallinen säännöstö ei sisällä minkäänlaista puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdassa mainitun toimenpiteen kaltaista toimenpidettä.

85 Näissä olosuhteissa tällaisten työsopimusten uusiminen on voitava perustella puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettulla perustellulla syyllä.

86 Kuten nimittäin puitesopimuksen yleisten huomioiden 7 kohdassa todetaan ja kuten tämän tuomion 74 kohdasta käy ilmi, puitesopimuksen allekirjoittaneet osapuolet ovat katsoneet, että määräaikaisten työsopimusten käytön perustuminen perusteltuihin syihin on tapa estää väärinkäytöksiä (ks. tuomio Adeneler ym., EU:C:2006:443, 67 kohta ja tuomio Fiamingo ym., EU:C:2014:2044, 58 kohta).

87 Oikeuskäytännössä on jo katsottu, että määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu perusteltujen syiden käsite on ymmärrettävä siten, että sillä tarkoitetaan määrätylle toiminnalle ominaisia täsmällisiä ja konkreettisia olosuhteita, jotka ovat sellaisia, että niillä voidaan tuossa nimenomaisessa yhteydessä perustella perättäisten määräaikaisten työsopimusten käyttöä. Nämä olosuhteet voivat olla muun muassa seurausta niiden työtehtävien

erityisluonteesta, joiden suorittamiseksi tällaiset työsopimukset on tehty, sekä näille tehtäville luontaisista ominaispiirteistä tai mahdollisesti siitä, että jäsenvaltio pyrkii hyväksyttävään sosiaalipoliittiseen päämäärään (tuomio Küçük, EU:C:2012:39, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 88 Sitä vastoin sellainen lakiin tai asetukseen sisältyvä kansallinen säännös, jolla vain yleisesti ja abstraktisti sallitaan perättäisten määräaikaisten työsopimusten käyttäminen, ei ole tämän tuomion edellisessä kohdassa täsmennettyjen edellytysten mukainen. Tuollaisesta puhtaasti muodollisesta säännöksestä ei näet voida johtaa objektiivisia ja läpinäkyviä arviointiperusteita sen tarkistamiseksi, vastaako näiden sopimusten uudistaminen todellisuudessa todellista tarvetta ja onko se sopiva ja tarpeellinen keino tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi. Tällainen säännös sisältää täten todellisen vaaran tämentyyppisten sopimusten väärinkäytöstä, eikä se tästä syystä sovellu yhteen puitesopimuksen tavoitteen ja tehokkaan vaikutuksen kanssa (tuomio Küçük, EU:C:2012:39, 28 ja 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 89 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava aluksi, että ennakkoratkaisupyynnöjen esittämisestä tehdyistä päätöksistä ja istunnossa esitetyistä selvityksistä käy ilmi, että pääasiassa kyseessä olevan kansallisen säännösten nojalla, sellaisena kuin laissa nro 124/1999 on säädetty, valtion ylläpitämiin kouluihin palvelukseen ottaminen tapahtuu toistaiseksi voimassa olevaan virkasuhteeseen tai määräaikaiseen sijaisuuteen. Virkaan ottaminen tapahtuu kaksiosaisesti, eli puolet lukuvuotta kohti vapaina olevista toimista täytetään sekä todistuksiin että kokeisiin perustuvan kilpailun perusteella ja puolet sellaisten pysyvien varallaololuetteloiden perusteella, joihin kirjataan tällaisen kilpailun läpäisseet opettajat, joita ei kuitenkaan ole vakinaistettu, sekä opettajat, jotka ovat suorittaneet pätevyyskoulutuksen koulutukseen erikoistuneessa oppilaitoksessa. Sijaisuudet täytetään näistä samoista luetteloista niin, että saman opettajan tekemät toistuvat sijaisuudet johtavat hänen etenemiseensä luettelossa ja mahdollisesti vakinaistamiseen.
- 90 Näistä samoista ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevista päätöksistä käy ilmi, että kyseessä olevassa kansallisessa säännöksessä, sellaisena kuin se ilmenee lain nro 124/1999 4 §:stä luettuna yhdessä asetuksen nro 131/2007 1 §:n kanssa, säädetään kolmenlaisista sijaisuuksista: ensinnäkin vuosittaisista sijaisuussopimuksista ”lakisääteiseen” organisaatiokaavioon kuuluvien avointen ja täyttämättä olevien toimien osalta eli sellaisten toimien osalta, joilla ei ole haltijaa ja joiden hoitaminen päättyy lukuvuoden lopussa eli 31.8.; toiseksi tilapäisistä sijaisuussopimuksista ”tosiasialliseen” organisaatiokaavioon kuuluvien sellaisten toimien osalta, jotka eivät ole avoinna mutta kuitenkin täytettävissä ja joiden hoitaminen päättyy opetuksen päättyessä eli 30.6., ja kolmanneksi muita tapauksia varten tilapäisiä tai lyhyitä sijaisuuksia koskevista sopimuksista, joiden on tarkoitus olla voimassa niin kauan kunnes tarve, jota varten sopimukset on tehty, lakkaa.
- 91 On korostettava, että kansallinen säännöstö, jossa sallitaan määräaikaisten työsopimusten uudistaminen ensinnäkin valtion ylläpitämien koulujen henkilöstön sijaistamiseksi odotettaessa vakituisiin toimiin palkkaamisen mahdollistavan kilpailumenettelyn tulosta ja toiseksi näiden koulujen sellaisten muiden työntekijöiden sijaistamiseksi, jotka eivät tilapäisesti voi hoitaa tehtäviään, ei sellaisenaan ole määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen vastainen. Toisen työntekijän tilapäinen sijaistaminen työnantajan hetkellisten henkilöstötarpeiden tyydyttämiseksi voi nimittäin periaatteessa olla kyseisen puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu perusteltu syy (ks. vastaavasti tuomio Angelidaki ym., C-378/07–C-380/07, EU:C:2009:250, 101 ja 102 kohta ja tuomio Küçük, EU:C:2012:39, 30 kohta).
- 92 Tästä on huomautettava aluksi, että opetusalan kaltaisella hallinnon alalla, jolla on palveluksessa huomattava määrä henkilöstöä, tilapäiset sijaisuudet ovat väistämättä usein tarpeen muun muassa siksi, että sairauslomalla, äitiysvapaalla, vanhempainvapaalla tai muilla vapailta olevat työntekijät ovat poissa töistä. Työntekijöiden tilapäinen sijaistaminen näissä olosuhteissa voi olla määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu perusteltu syy, joka

oikeuttaa sekä sijaishenkilöstön kanssa tehtyjen sopimusten määräaikaaisuuden että näiden sopimusten uudistamisen tarpeen mukaan, mutta kuitenkin siten, että puitesopimuksessa tätä varten määrättyjä edellytyksiä noudatetaan (ks. vastaavasti tuomio Küçük, EU:C:2012:39, 31 kohta).

- 93 Tämä johtopäätös pätee sitä suuremmalla syyllä silloin, kun kansallisella säännöllä, jossa oikeutetaan määräaikaisten työsopimusten uudistaminen tilapäisissä sijaisuuksissa, pyritään myös päämääriin, joiden on tunnustettu olevan sosiaalipoliittisesti perusteltuja. Kuten tämän tuomion 87 kohdasta ilmenee, puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdassa oleva perusteltujen syiden käsite kattaa tällaisten päämäärien tavoittelun. Toimenpiteillä, joilla pyritään muun muassa raskauden ja äitiyden suojeluun sekä siihen, että naiset ja miehet voisivat yhteensovittaa työ- ja perhe-elämää koskevat velvoitteensa, tavoitellaan hyväksyttäviä sosiaalipoliittisia päämääriä (ks. tuomio Küçük, EU:C:2012:39, 32 ja 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 94 Seuraavaksi on todettava, kuten erityisesti ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdystä päätöksestä asiassa C-418/13 käy ilmi, että opetus on Italian perustuslaissa taattu perusoikeus, ja tämä perustuslaki velvoittaa valtion järjestämään koulujärjestelmän niin, että oppilasmääriä varten taataan jatkuvasti riittävä määrä opettajia. Ei voida kiistää kuitenkaan sitä, että tämä riittävä määrä riippuu useasta seikasta, joista jotkut saattavat olla vaikeasti hallittavissa tai ennustettavissa, kuten esimerkiksi sisäiset ja ulkoiset muuttovirrat tai oppilaiden valitsemat koulutuslinjat.
- 95 On totta, että tällaiset seikat ovat osoitus pääasiassa kyseessä olevalla opetusalalla vallitsevasta erityisestä joustavuuden tarpeesta, joka tämän tuomion 70 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan on tällä erityisalalla puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu perusteltu syy tehdä perättäisiä määräaikaista työsopimuksia, jotta koulutustarpeisiin voidaan vastata asianmukaisesti ja jotta voidaan välttää se, että valtion on tämän alan työnantajana toimiessaan palkattava vakinaisiin toimiin huomattavasti suurempi määrä opettajia kuin mikä on tosiasiallisesti tarpeen tätä alaa koskevien valtion velvollisuuksien täyttämiseksi.
- 96 Lopuksi on todettava, että kun jäsenvaltio varaa ylläpitämissään kouluissa pääsyn pysyviin toimiin kilpailut läpäisseille työntekijöille vakinaistamalla heidät, voi kyseiseen säännökseen nähden olla perusteltua myös se, että ennen kuin nämä kilpailut ovat päättyneet, avoinna olevat toimet täytetään käyttäen perättäisiä määräaikaista työsopimuksia.
- 97 Pääasian kantajat väittävät kuitenkin, että pääasiassa kyseessä oleva säännöstö, sellaisena kuin se ilmenee lain nro 124/1999 4 §:n 1 momentista, jossa nimenomaisesti sallitaan määräaikaisten työsopimusten uusiminen siten, että täytetään avoimia ja täyttämättä olevia toimia vuosittaisilla sijaisuuksilla ”kunnes kilpailumenettelyt opettajien ottamiseksi palvelukseen viranhaltijoiksi on saatu päätökseen”, johtaa käytännössä perättäisten määräaikaisten työsopimusten väärinkäyttöön, koska ei ole mitään takeita päivästä, jona nämä kilpailut on järjestettävä. Tällaisella määräaikaisten työsopimusten uusimisella tyydytetään kantajien mukaan valtion ylläpitämässä kouluissa jatkuva tarve, joka johtuu pysyvän henkilöstön rakenteellisesta vajeesta.
- 98 Italian hallitus puolestaan väittää, että kaksiosainen järjestelmä, sellaisena kuin se on kuvattu tämän tuomion 89 kohdassa, mahdollistaa valtion ylläpitämien koulujen määräaikaisen henkilöstön ottamisen mukaan vakinaistamiseen johtavaan menettelyyn, koska tämä henkilöstö voi paitsi osallistua julkisiin kilpailuihin myös edetä varallaololuettelossa toistuvien sijaisuuksien myötä keräämällä tietyn määrän määräaikaiskausia, jotka riittävät vakinaistamiseen. Nämä luettelot pitäisi kuitenkin käyttää loppuun niin, että kun niihin on kirjattu tietty määrä opettajia, niitä ei voida enää täydentää. Kyseiset luettelot ovat näin ollen Italian hallituksen mukaan keino ehkäistä työllisyyttä koskevaa epävarmuutta. Riippumatta mistään tosiasiallisesta erityistilanteesta kyseessä oleva kansallinen säännöstö on Italian hallituksen mukaan katsottava puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdan kanssa yhteensopivaksi.

- 99 Tästä on korostettava, että vaikka kansallinen säännöstö, jossa sallitaan perättäisten määräaikaisten työsopimusten uusiminen henkilöstön sijaistamiseksi odotettaessa kilpailumenettelyn tulosta, voidaan hyväksyä perustellulla syyllä, tällaisen perustellun syyn konkreettisen soveltamisen on oltava kyseessä olevan toimialan erityispiirteisiin ja toiminnan harjoittamisen edellytyksiin nähden puitesopimuksen vaatimusten mukainen. Toimivaltaisten viranomaisten on siis kansallisen oikeuden kyseistä säännöstä sovellettaessa kyettävä käyttämään objektiivisia ja läpinäkyviä arviointiperusteita sen tarkistamiseksi, vastaako näiden sopimusten uudistaminen todellisuudessa todellista tarvetta ja onko se sopiva ja tarpeellinen keino tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi (ks. vastaavasti tuomio Küçük, EU:C:2012:39, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 100 Kuten oikeuskäytännössä on jo useaan otteeseen katsottu, määräaikaisten työsopimusten tai -suhteiden uudistaminen sellaisten tarpeiden tyydyttämiseksi, jotka eivät tosiasiallisesti ole luonteeltaan väliaikaisia vaan päinvastoin pysyviä ja jatkuvia, ei ole perusteltua määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettulla tavalla. Määräaikaisten työsopimusten tai -suhteiden tällainen käyttö on nimittäin välittömästi vastoin tämän puitesopimuksen perustana olevaa olettaa siitä, että toistaiseksi voimassa olevat työsopimukset ovat vallitseva työsuhdemuoto, vaikka määräaikaisten työsopimukset ovat tyypillisiä tietyillä toimialoilla tai tietyissä ammateissa ja toiminnoissa (tuomio Küçük, EU:C:2012:39, 36 ja 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 101 Puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdan noudattaminen edellyttää siis, että valvotaan konkreettisesti sitä, että määräaikaisten työsopimusten tai -suhteiden uudistamisella pyritään kattamaan väliaikaisia tarpeita ja ettei lain nro 124/1999 4 §:n 1 momentin kaltaista säännöstä käytetä tosiasiallisesti työnantajan pysyvien ja jatkuvien henkilöstötarpeiden kattamiseen (ks. vastaavasti tuomio Küçük, EU:C:2012:39, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 102 On siis tutkittava kussakin tapauksessa kaikki asian olosuhteet ja otettava tältä osin huomioon erityisesti niiden perättäisten sopimusten lukumäärä, joita saman henkilön kanssa on tehty tai jotka on tehty samojen työtehtävien suorittamiseksi, sen estämiseksi, että työnantajat käyttävät väärin määräaikaisten työsopimusten tai -suhteiden, mukaan luettuna ne, jotka ulkoisesti vaikuttavat tehdyn sijaishenkilöstön tarpeen kattamiseksi (ks. vastaavasti tuomio Küçük, EU:C:2012:39, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 103 Puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua perustellun syyn olemassaolo sulkee näin ollen lähtökohtaisesti pois väärinkäytöksen mahdollisuuden, paitsi, jos kyseessä olevien määräaikaisten työsopimusten tai -suhteiden uudistamiseen liittyvien olosuhteiden kokonaisarviointista ilmenee, että työntekijältä odotetut suoritukset eivät vastaa pelkästään tilapäistä tarvetta (tuomio Küçük, EU:C:2012:39, 51 kohta).
- 104 Näin ollen, ja toisin kuin Italian hallitus väittää, pelkästään se seikka, että pääasiassa kyseessä oleva kansallinen säännöstö voidaan perustella tässä säännöksessä tarkoitettulla perustellulla syyllä, ei riitä tekemään säännöstöstä puitesopimuksen määräyksen mukaista, mikäli käy ilmi, että tämän säännöstön konkreettinen soveltaminen johtaa todellisuudessa perättäisten määräaikaisten työsopimusten väärinkäyttöön.
- 105 Tästä on kuitenkin todettava, että vaikka tämän tuomion 81 ja 82 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti tosiseikkojen arviointi kuuluu SEUT 267 artiklan mukaisessa menettelyssä kansallisille tuomioistuimille, unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy nyt käsiteltävissä asioissa ilmi, kuten Italian hallitus itsekin myöntää, että opettajien vakinaistamiseen kuuluva aika tässä järjestelmässä on yhtä vaihteleva kuin epävarmakin.
- 106 Yhtäältä on nimittäin kiistatonta, kuten asiassa C-418/13 esitetyn ensimmäisen kysymyksen sanamuodosta käy ilmi, että pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa säännöstössä ei vahvisteta minkäänlaista täsmällistä määräaikaista kilpailumenettelyjen järjestämiselle, joka riippuu valtion

taloudellisista mahdollisuuksista ja hallinnon harkintavallasta. Niinpä tässä samaisessa asiassa Corte costituzionalen ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessään tekemien havaintojen mukaan ei vuosien 2000 ja 2011 välisenä aikana järjestetty yhtäkään kilpailua.

- 107 Toisaalta Italian hallituksen selvityksistä käy ilmi, että koska opettajien etenemisellä varallaololuettelossa tapahtuva vakinaistaminen riippuu määräaikaisten työsopimusten kokonaisuudesta sekä tällä välin vapautuneista toimista, se riippuu, kuten komissio on perustellusti todennut, sattumanvaraisista ja ennalta arvaamattomista seikoista.
- 108 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisesta kansallisesta säännöstöstä seuraa se, että vaikka siinä muodollisesti sallitaan määräaikaisten työsopimusten käyttäminen avointen toimien vuosittaisia sijaisuuksia varten valtion ylläpitämissä kouluissa vain rajoitetuksi ajanjaksoksi, joka päättyy kilpailumenettelyn päättyessä, sillä ei voida taata sitä, että tämän perustellun syyn konkreettinen soveltaminen on kyseessä olevan alan erityispiirteet ja toiminnan edellytykset huomioon ottaen puitesopimuksen vaatimusten mukaista.
- 109 On nimittäin niin, että kun ei ole määritelty sijaisuuden päättävälle kilpailumenettelyn järjestämiselle ja päättymiselle tarkkaa päivää eikä siis näin ollen todellista rajaa niiden vuosittaisten sijaisuuksien määrälle, jotka sama työntekijä voi tehdä saman avoimen toimen osalta, tällainen säännöstö sallii puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdan vastaisesti määräaikaisten työsopimusten uusimisen sellaisten tarpeiden tyydyttämiseksi, jotka eivät tosiasiallisesti ole tilapäisiä vaan päinvastoin pysyviä ja jatkuvia ja jotka johtuvat vakituisten toimien rakenteellisesta vajeesta kyseisessä jäsenvaltiossa. Tätä päätelmää näyttävät tukevan tämän tuomion 23 ja 37 kohdassa kuvattu pääasian kantajien tilanne mutta myös yleisemmin unionin tuomioistuimelle toimitetut käsiteltäviin asioihin liittyvät tiedot. Niistä käy ilmi, että vuodesta ja lähteestä riippuen noin 30 prosenttia ja Tribunale di Napolin mukaan jopa 61 prosenttia valtion ylläpitämien koulujen hallinnollisesta, teknisestä ja avustavasta henkilöstöstä työskentelee määräaikaisella työsopimuksella ja että vuosien 2006–2011 aikana näiden koulujen opetushenkilökunnasta 13–18 prosenttia työskenteli tällaisilla sopimuksilla.
- 110 Tästä on huomautettava, että vaikka valtion talousarvioon liittyvät näkökohdat voivat olla jäsenvaltion sosiaalipoliittisten ratkaisujen perustana ja vaikuttaa niiden sosiaalisen suojelun toimenpiteiden luonteeseen tai laajuuteen, jotka se haluaa toteuttaa, ne eivät kuitenkaan sellaisinaan ole tällä politiikalla tavoiteltu päämäärä eikä niillä näin ollen voida perustella puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettujen määräaikaisten työsopimusten käyttöä väärinkäytöksiä ehkäisevien toimenpiteiden puuttumista (ks. analogisesti tuomio Thiele Meneses, C-220/12, EU:C:2013:683, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 111 Joka tapauksessa on todettava, että – kuten tämän tuomion 89 kohdasta käy ilmi – pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa kansallisessa säännöstössä ei varata mahdollisuutta valtion ylläpitämien koulujen vakituisiin toimiin yksinomaan henkilöstölle, joka on läpäissyt kilpailun, koska siinä sallitaan kaksiosaisen menettelyn myötä myös sellaisten opettajien vakinaistaminen, jotka ovat ainoastaan suorittaneet pätevyyskoulutuksen. Kuten komissio on istunnossa todennut, ei ole mitenkään itsestään selvää – mikä ennakkoratkaisua pyytäneiden tuomioistuinten on kuitenkin tutkittava –, että nyt käsiteltävässä asiassa voidaan pitää puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan a alakohdan mukaisesti perusteltuna perättäisten määräaikaisten työsopimusten käyttämistä tällaisissa kouluissa avointen toimien täyttämiseksi sen vuoksi, että kilpailumenettelyt eivät ole päättyneet.
- 112 Tästä on todettava komission tavoin, että pannaan puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdan täytäntöön jäsenvaltio voi legitiimisti valita, ettei se toteuta kyseisen lausekkeen 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua toimenpidettä. Se voi tämän sijasta valita, että se toteuttaa yhden tai molemmat saman lausekkeen 1 kohdan b ja c alakohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä, jotka koskevat perättäisten määräaikaisten työsopimusten tai työsuhteiden enimmäiskokonaisuutta ja tällaisten

työsopimusten tai työsuhteiden uudistamisten lukumäärää, ja se voi toimia näin riippumatta siitä, minkä toimenpiteen se on valinnut, kunhan määräaikaisten työsuhteiden tai -suhteiden väärinkäytön tehokas estäminen varmistetaan (ks. vastaavasti tuomio *Fiamingo ym.*, EU:C:2014:2044, 61 kohta).

113 Näin ollen on todettava, että unionin tuomioistuimille näissä asioissa esitetyistä seikoista käy ilmi, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen säännöstö ei näytä sisältävän – mikä ennakkoratkaisua pyytäneiden tuomioistuinten on tutkittava – puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohdassa tarkoitettua perättäisten määräaikaisten työsuhteiden väärinkäytöksiä estävää toimenpidettä, mikä on tämän tuomion 74 ja 76 kohdassa mainittujen vaatimusten vastaista.

– Perättäisten määräaikaisten työsuhteiden väärinkäytöstä määrättävien seuraamusten olemassaolo

114 Perättäisten määräaikaisten työsuhteiden väärinkäytöstä määrättävistä seuraamuksista on todettava aluksi, että ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdyistä päätöksistä käy ilmi, kuten *Corte costituzionale* toteaa asiassa C-418/13 esittämässään toisessa ennakkoratkaisukysymyksessä, että pääasiassa kyseessä olevassa säännöstössä suljetaan pois oikeus korvaukseen vahingosta, joka on syntynyt perättäin tehdyistä määräaikaisten työsuhteiden opetuslalla. Kiistatonta on erityisesti se, että asetuksen nro 165/2001 36 §:n 5 momentin mukaisessa, määräaikaisten työsuhteiden väärinkäyttöä julkisella sektorilla koskevassa järjestelmässä ei myönnetä tällaista oikeutta pääasioissa.

115 Kuten tämän tuomion 28 ja 84 kohdasta käy ilmi, ei ole myöskään kiistetty sitä, että pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa säännöstössä ei myöskään sallita perättäisten määräaikaisten työsuhteiden muuntamista toistaiseksi voimassa olevaksi työsuhteeksi tai -suhteeksi, koska asetuksen nro 368/2001 5 §:n 4 bis momentin soveltaminen valtion ylläpitämiin kouluihin on suljettu pois.

116 Tämän seurauksena, kuten ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdyistä päätöksistä sekä Italian hallituksen huomautuksista käy ilmi, lain nro 124/1999 4 §:ssä tarkoitettuja sijaisuuksia valtion ylläpitämässä koulussa tehneen työntekijän ainoa mahdollisuus saada perättäiset määräaikaisten työsuhteiden tai -suhteiden muunnetuiksi toistaiseksi voimassa olevaksi työsuhteeksi tai -suhteeksi on vakinaistaminen, joka tapahtuu etenemällä varallaololuettelossa.

117 Koska tällainen mahdollisuus, kuten tämän tuomion 105–107 kohdassa on todettu, on kuitenkin sattumanvarainen, sitä ei voida pitää riittävän tehokkaana ja ennalta ehkäisevänä seurauksena, jotta sillä voidaan taata puitesopimuksen nojalla annettujen sääntöjen täysi tehokkuus.

118 Vaikka jäsenvaltiolla on kyllä oikeus puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohtaa täytäntöön pantaessa ottaa huomioon opetusalan kaltaisen erityisalan tarpeet, kuten tämän tuomion 70 ja 95 kohdassa on jo todettu, tätä oikeutta ei voida ymmärtää niin, että se vapauttaisi velvollisuudesta säätää riittävästi toimenpiteistä perättäisten määräaikaisten työsuhteiden väärinkäytöstä aiheutuvien asianmukaisten seuraamusten määräämiseksi.

119 Näin ollen on todettava, että unionin tuomioistuimelle nyt käsiteltävissä asioissa toimitetuista seikoista käy ilmi, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen säännöstö ei, jollei ennakkoratkaisuja pyytäneiden tuomioistuinten suorittamista tarkastuksista muuta johdu, ole tämän tuomion 77–80 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä seuraavien vaatimusten mukainen.

120 Näin ollen ennakkoratkaisupyynnöt esittäneille tuomioistuimille on vastattava, että puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jossa sallitaan se, että kunnes valtion ylläpitämiin kouluihin tarvittaviin virkoihin otettavan opetushenkilöstön palvelukseenottoa koskevat kilpailumenettelyt on saatettu päätökseen, voidaan määräaikaisten työsuhteiden uusia opettajien sekä hallinnollisen, teknisen ja avustavan henkilöstön avointen ja täyttämättä olevien toimien täyttämiseksi, mutta ei ilmoiteta näiden

kilpailujen tarkkaa päättymisajankohtaa ja evätään opettajilta ja kyseiseltä henkilöstöltä mahdollisuus saada korvausta tällaisesta uusimisesta mahdollisesti aiheutuneesta vahingosta. Lienee nimittäin niin – mikä ennakkoratkaisua pyytäneiden tuomioistuinten on tutkittava –, että tästä säännöstöstä ei yhtäältä voida johtaa objektiivisia ja läpinäkyviä arviointiperusteita sen tarkistamiseksi, vastaako näiden sopimusten uudistaminen todellisuudessa todellista tarvetta ja onko se sopiva ja tarpeellinen keino tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi, eikä siinä toisaalta säädetä muista toimenpiteistä perättäisten määräaikaisten työsopimusten väärinkäytön estämiseksi ja seuraamusten määräämiseksi tällaisesta väärinkäytöstä.

- 121 Näissä olosuhteissa ei ole tarpeen vastata muihin Tribunale di Napolin asioissa C-22/13, C-61/13 ja C-62/13 esittämiin kysymyksiin.

Oikeudenkäyntikulut

- 122 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annetun neuvoston direktiivin 1999/70/EY liitteenä olevan 18.3.1999 tehdyn määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen 5 lausekkeen 1 kohtaa on tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jossa sallitaan se, että kunnes valtion ylläpitämiin kouluihin tarvittaviin virkoihin otettavan opetushenkilöstön palvelukseenottoa koskevat kilpailumenettelyt on saatettu päätökseen, voidaan määräaikaiset työsopimukset uusia opettajien sekä hallinnollisen, teknisen ja avustavan henkilöstön avointen ja täyttämättä olevien toimien täyttämiseksi, mutta ei ilmoiteta näiden kilpailujen tarkkaa päättymisajankohtaa ja evätään opettajilta ja kyseiseltä henkilöstöltä mahdollisuus saada korvausta tällaisesta uusimisesta mahdollisesti aiheutuneesta vahingosta. Lienee nimittäin niin – mikä ennakkoratkaisua pyytäneiden tuomioistuinten on tutkittava –, että tästä säännöstöstä ei yhtäältä voida johtaa objektiivisia ja läpinäkyviä arviointiperusteita sen tarkistamiseksi, vastaako näiden sopimusten uudistaminen todellisuudessa todellista tarvetta ja onko se sopiva ja tarpeellinen keino tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi, eikä siinä toisaalta säädetä muista toimenpiteistä perättäisten määräaikaisten työsopimusten väärinkäytön estämiseksi ja seuraamusten määräämiseksi tällaisesta väärinkäytöstä.

Allekirjoitukset